

Pakalpojumi arī laukos ir vajadzīgi

Viena no tēmām, ko izvēljamies, iesaistoties projektā „Aktuāli par aktuālo novados”, ir pakalpojumu pieejamība lauku ciematos. Telefonicijā vispirms noskaidrojam iedzīvotāju viedokli, tad, ņemot vērā, ka vislielākā interese tika izrādīta par pakalpojumu pieejamību pagastos pēc administratīvi teritoriālās reformas, sabiedrisko transportu Madonas reģionā, uzklaušājām arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas un Autotransporta direkcijas speciālistu skaidrojumu.

Mūs arī interesēja, kā jūtas iedzīvotāji attālākajā Madonas novada pagastā. Ošupes pagasta pārvaldes vadītājs AIGARS ŠĶELS sarunā atzina, ka konkrētāji brīdī pakalpojumi iedzīvotājiem pieejami tādā apjomā, kā to ļauj Krišjāņa Kariņa vadītā valdība un valstī noteiktie ierobežojumi saistībā ar „Covid-19” pandēmiju.

— Pašvaldības sniegtie pakalpojumi nenoliedzami iedzīvotājiem ir svarīgi. Kā noskaidrojām arī telefoniskajā, tie vairāk vai mazāk apmierina. Lielākais satraukums tika pausts par skolu saglabāšanu, autobusu satiksmi, pasta pakalpojumu pieejamību klātienē, ceļiem. Kāda situācija ir Ošupes pusē?

— Kamēr būs bērni, arī skola būs. Tiesa, Degumnieku pamatskola Madonas novadā tik tiešām ir viena no mazākajām, bet to joprojām kopā ar pirmsskolas grupiņām apmeklē ap 80 bērnu. Pie šāda skaita beidzamajās gados turamies stabili.

— **Raksturojiet, lūdzu, „Latvijas Pasta” izvēlto darbības veida maiņu, beidzamajos gados slēdzot pasta nodaļas citu pēc citas.**

— „Latvijas Pasts” mūs jau sen ir *uzmetis*. Līdzīgi, kā savulaik arī „Lattelecom” attiecībā uz klientu apkalpošanu klātienē *atzvēra pasauli*.

Pastnieks ar savu mašīnā, protams, brauc pa lauku ceļiem un piegādā sūtījumus iedzīvotājiem. Taču pasta pakalpojumi klātienē daļai iedzīvotāju joprojām ir ļoti svarīgi. Skaidrs gan ir arī tas, ka pasta nodaļas laukos strādā ar zaudējumiem, bet „Latvijas Pasts” tomēr ir valstij pieredroša akciju sabiedrība, tāpēc tam iedzīvotāju intereses būtu jāliek pirmajā vietā. Pasts jau lielās ar savu ikgadējo peļņu, ko gūst Rīgas reģionā, kā arī starptautiskajos preču pārvadājumos, kur strādā kā starptieksis. Manā ieskatā, savā peļņā vajadzētu padalīties arī ar lauku pasta nodaļām.

Pats skumjākais, ka šajā situācijā

— Iedzīvotājiem svarīgi, lai dzīvesvietā būtu skola, pirmsskolas grupas, kultūras nams, bibliotēka, ģimenes ārsts, feldšeris, būtu iztirīti ceļi, kursētu sabiedriskais transports un pieejami ikdienā nepieciešamie komunālie pakalpojumi, — uzskata Aigars Šķels.

Reforma visvairāk varētu ietekmēt izglītības jomu, skolu tīklu pagastā.

zaudētāji ir iedzīvotāji. Nu kaut vai attiecībā uz interneta veikalos veiktajiem pasūtījumiem.

Pasūtīt precī, tiek samaksāts arī par tās piegādi norādītajā dzīvesvietas adresē, kas, noformējot pasūtījumu, tiek pieņemta, jo tā ir oficiāli reģistrēta Valsts adresu reģistrā. Kāpēc pēc tam tiek atsūtīts paziņojums, ka pasūtījumu mūsu gadījumā var saņemt Lubānas pasta nodaļā vai par papildu maksu dzīvesvietā uz piegādās pastnieks? Bet par to taču vienreiz ir jau samaksāts! Šai ziņā jūtamiem maldināti. Tad jau nevajadzētu pieņemt dzīvesvietas adresi, bet uzturēt norādītu vietu, līdz kurai pasūtījums bez papildu maksas tiks piegādāts.

Pasts mūs ir „apkrāpis” vēl viena ziņā. Kad slēdza pasta nodaļu Degumniekos, pašvaldībā notika tikšanās ar „Latvijas Pasta” pārstāvi, kurš svēti solīja, ka pasta indekss netiks likvidēts. Taču, veicot e-vidē laikrakstu abonēšanu un ierakstot savu dzīvesvietas adresi, atklāju, ka pasta indekss 4843 jau sen vairs

nepastāv un automātiski tiek izmests Lubānas pasta nodaļas indekss.

Pielauju, ka savos izteikumos esmu ļoti skarbs, bet tas attiecas uz „Latvijas Pasta” vadības īstenotu politiku laukos. Es nerunāju par pasta darbiniekiem, kas ir pelnījuši tikai atzinību un „paldies!” par iedzīvotājiem sniegtajiem pakalpojumiem. Pastnieku skaits gan arī ir samazināts līdz minimumam. Dienās, kad iedzīvotājiem dzīvesvietā jāpiegādā pensija, viņu darbdiena ielīgst līdz vēlam vakaram, līdz pat tumsai. Un ne jau visur līdz pašam mājām var iebraukt. Dažviet pastnieciņi vēl vai puskilometrs jāiet kājām. Un viņa iet! — **Kā ir ar veikalciem, internetā izmantotās iespējas?**

— Pārliku un citu ikdienā nepieciešamo var nopirkt veikalos, kas darbojas tepat, tāpat pa kādam atbrauc arī autoveikali. Tas lielas problēmas nesagādā.

Kā jau minēju, „Lattelecom” mums *atzvēra pasauli*, kad pārstāja eksistēt kabelu līnijas. Kur tie gadi, kopš pie mums vairs nav neviena

nodrošināšanu, ko tagad sniedz AS „Madonas ūdens”, tāpat tiek apsaimniekotas vairākas sovhozu laikos celtās daudzdzīvokļu mājas.

— Tie ir pakalpojumi, kas pašvaldībai obligāti jānodrošina. Viena daļa, kas tos saņem, tomēr isti to nenovērtē. Protams, par ūdeni un kanalizāciju tagad ir jāmaksā vairāk, toties, atgriežot krānu, ūdens ir vienkāršs, un par to galva nesāp. Ošupes gadījumā centralizēti tos saņem ap 300 cilvēku, bet pārējie 800 ir spiesti domāt paši un gādāt par to, lai ūdens būtu, jo viņi dzīvo viensētās un tur pašvaldība maz ko var līdzēt. Dienāzel ne visi lauku ciematos dzīvojošie novērtē tās priekšrocības, kas viņiem tiek nodrošinātas. Viņi arī pa izgaismotiem taciņām var doties uz veikalu, tāpat mauriņš daudzdzīvokļu māju pagalmā lielākoties tiek noplauts.

— **Kādus pakalpojumus vajadzētu atjaunot vai vismaz saglabāt pēc administratīvi teritoriālās reformas?**

— Lai laukos varētu normāli dzīvot, svarīgi būtu pilnveidot pārvietošanās iespējas. No uzņēmēja viedokļa — nodrošināt regulārus pārvadājumus pāris pasažieriem ir grūti vai pat neiespējami. Manā skatījumā, tā ir viena no lielākajām problēmām, jo ne jau visiem, kuri dzīvo dziļi laukos, ir savas automašīnas vai kaimiņi, kuri šai ziņā var izlīdzēt un aizvest uz pagasta vai Madonas novada centru.

— **Vai pašvaldību vēlēšanas 5. jūnijā un lielāka Madonas novada izveide ietekmēs dzīvi Ošupes pagastā?**

— Reforma visvairāk varētu ietekmēt pagastā izglītības jomu. Šogad, kamēr tiks veidota nākamā novada struktūra, nekas vēl nemainīsies, bet 2022. gadā kaut kas varētu pamainīties skolu tīklā. Cerēsim, ka tas Degumnieku pamatskolu neskar, bet izslēgt šādu iespēju nevaram.

Lielu iespaidu drīzāk var atstāt kas cits. Jau tagad, plānojot šāgada budžetu, ir jūtams liels *caurums*, ko rada „Covid-19” pandēmijas izraisītās sekas, kas nākamajos mēnešos var tikai padziļināties. Uzņēmējdarbība praktiski ir *uzsēdētā uz nulles*, līdz ar to jautājums, kur būs tie ieņēmumi, kas piepildīs valsts un pašvaldību budžetus, ir atklāts. Katrā ziņā es uz 2022. gadu skatos ar lielām bažām nevis iecerētās administratīvi teritoriālās reformas, bet gan jaunā koronavīrusa izraisīto seku dēļ.

Taču pakalpojumu klāstā, domāju, lielu izmaiņu nebūs.

— **Beidzamajos gados jūsupē diezgan labs risinājums rast ūdensapgādes pakalpojumu**

liotēku, kur atbalstu sniegs digitālais aģents. Programmas „Dari digitālā” ietvaros ir apmācīti 6000 digitālo aģentu. Tie ir īpaši sagatavoti speciālisti — valsts un pašvaldību iestāžu darbinieki, tajā skaitā valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru darbinieki, bibliotekāri un skolotāji, kas parāda un pastāsta, kā rīkoties e-vidē, un palīdz uzsākt e-pakalpojumu lietošanu.

* Likumprojekta „Pašvaldību likums” paredzēti arī tādi sabiedrības iesaistes veidi kā konsultatīvās padomes, komisijas un darba grupas, publiskā apspriešana (iedzīvotāju viedokļa noskaidrošana par pašvaldības autonomās kompetences jautājumiem), kolektīvais iesniegums (iesniedz noteikts skaits iedzīvotāju, obligāti izskata domes sēdē), iedzīvotāju padome (konsultatīva kolektīva institūcija novada pašvaldības teritoriālā iedalījuma vienību (pagastu un pilsētu) iedzīvotāju interešu pārstāvībai domē — tiesīga iesniegt lēmumprojekktus) un līdzdalības budžets (iedzīvotāju tiesības tiesā veidā lemt par konkrētās pašvaldības gadskārtējā budžeta daļas izlietojumu). Vienlaikus pašvaldībām netiek liegts pēc saviem ieskatiem pielietot arī citus par efektīviem atzītus iedzīvotāju iesaistes institūtus (piemēram, rīkot aptaujas).

Kā tiek izmantotas slēgto skolu ēkas

Mazo lauku skolu slēgšana sākas jau padomju laikos. Toreiz tas galvenokārt tika darīts, lai ar skolēniem piepildītu vismaz vienu skolu katrā pagastā. Diemžēl 21. gadsimtā šis process ir gājis plašumā.

Pēc Meirānu Kalpaka pamatskolas slēgšanas vairs bijušā Madonas rajona teritorijā šogad nebūs neviena novada, kur nebūtu pieņemts šāds lēmums. Skolas zvans ir aplūsis Jūrmurdas, Liepalkales un Sausnējas pamatskolā Ērgļu novadā; Kraukļu pamatskolā un Cesvaines internātpamatskolā Cesvaines novadā; Strīnienes pamatskolā Vārakļānu novadā; Sarkanu, Mārcienas, Ošupes (Rupsalā), Mētrienas pamatskolā, kā arī Madonas pilsētas 2. vidusskolā un Madonas vakara un neklātieņas vidusskolā. Pozitīvais šajos „bēdu stāstos” ir tas, ka slēgto skolu ēkas, izņemot Mārcienas sākumskolu, tiek izmantotas un tām ir rasts jauns pielietojums.

2006. gadā slēgtajai Kraukļu pamatskolai veiksmīgi ir rasts jauns pielietojums. Tā joprojām izstaro gaismu, un par to rūpējas Kraukļu bibliotēkas vadītāja Larisa Maligina, tāpat folkloras kopa „Kraukļeniēši”, tās vadītāja Baiba Putniņa.

— „Kraukļu skola”, mūsu pašu skatījumā, ir labs piemērs tam, kā iespējams izmantot ēku pēc tās slēgšanas, — atzina Cesvaines novada pašvaldības domes priekšsēdētājs Vilnis Špats. — Uz „Kraukļu skolu” pārcēlam bibliotēku, gribējām arī Kraukļu pasta nodaļu, bet, kamēr veicām remontu, „Latvijas Pasts” to slēdza. Ēka tiek veiksmīgi apsaimniekota, tur regulāri notiek pasākumi un citas aktivitātes, tiek

rīkotas izstādes. Šī ēka joprojām izstaro gaismu, un par to rūpējas bibliotēkas vadītāja Larisa Maligina. Tajā darbojas arī folkloras kopa „Kraukļeniēši”. Telpā, kur tas notiek, vienu sienu rotā ļoti skaists Kristīnes Šulces, tagadējās Madonas mākslas skolas direktores, gleznojums, kuru caurvī Kraukļu saistība ar Cesvaini, tas, ka Kraukļi vēsturiski ir bijis piensaimniecības pagasts. Savukārt 2. stāvā ir

Autobusi šogad kursēs tāpat kā līdz šim

Autobusu satiksmi reģionālajā maršrutu tīkla daļā jeb lotē „Madona” šogad vēl nodrošinās SIA „Madonas ceļu būves SIA” un „Ceļavējš”, kā arī Madonas maršrutu tīkla apjoms tiks saglabāts tāds, kāds tas ir šobrīd. Ari Madonas autoosta atradīsies nu jau daudzus gadus ierastajā vietā.

reisi netiek samazināti un „Madonas ceļu būves SIA” autobusi kursēs tāpat kā līdz šim. Mūsu uzņēmums darbu nodrošina 33 šoferiem. Vai viņiem tiks piedāvāts darbs ar nākamajās gados, tas jau būs atkarīgs no jaunā pārvaldītāja, — pastāstīja Pēteris Ozoliņš.

Vaicāts, kāpēc SIA „Madonas ceļu būves SIA” nav piedalījusies izsludinātajā konkursā par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu reģionālajā autobus maršrutu tīklā, viņš atklāja, ka tas netika darīts ļoti augsto tehnisko prasību dēļ. Kā zināms, tajā tika

• **Sabiedriskā transporta pakalpojums maršrutu tīkla daļā „Madona” šogad nodrošinās SIA „Madonas ceļu būves SIA” un „Ceļavējš”.**

• **Slēgto skolu skaits 21. gs. bijušā Madonas rajona teritorijā — 12.**

• **Pasta nodaļu skaits 2010. gada sākumā — 24 nodaļas; 2021. gada sākumā — 11.**

izveidots muzejs. „Kraukļu skolu” būtībā var uzskatīt par Cesvaines muzeja filiāli. Katrā ziņā cilvēki brauc ekskursijās uz „Kraukļu skolu”, jo tur ir saglabātas klases ar visiem sliem, tālaka tehnika, datori un citas vēsturiskas lietas, ko var apskatīt.

Pašvaldības vadītājs atsaucas atmiņā laikā, kad tika pieņemts lēmums par Kraukļu pamatskolas slēgšanu. Tas notika 2006. gadā, kad skolu apmeklēja vēl ap 50 bērnu, taču bija jau zināms, ka tā saistībā ar jaunuzcelto Cesvaines vidusskolas ēku gadu vēlāk beigs pastāvēt, un visi skolotāji uzrakstīja kolektīvo atļūgumu, kas viņiem, bet ne pašvaldībai, bija izdevīgāk, jo varēja saņemt lielāku bezdarbnieka pabalstu, nekā algu, paliecot vēl strādāt Kraukļu pamatskolā.

Pašvaldība šīs skolas ēkas remonts ir ieguldījusi visai lielus līdzekļus. Katru gadu kaut kas tiek remontēts, un ir nomainīti arī logi, bet pērņ atjaunots brūkošā saimniecības ēka, uzlikts jauns jumts, un tur arī varēs ierīkot kādu ekspozīciju.

— Kraukļu bibliotēka no „Vizbulēm” uz šo ēku pārcēlās 2007. gada gadā pēc tam, kad 1. stāvā tika izbeigts remonts. Kopš tā laika tā kļuvusi par Kraukļu puses lauzu iecienītu pulcēšanās vietu, izņemot, protams, šo *koviāda* laiku. It kā tu-

vumā nav daudzdzīvokļu māju, bet cilvēki uz šejieni labprāt brauc. Arī lasītāju mums ir 126, un laukiem tas ir daudz. Kopumā bijusi Kraukļu pamatskolas ēka, manuprāt, tiek veiksmīgi izmantota. Pašvaldībai to izdevies saglabāt un, ieguldot līdzekļus, padarīt pievilcīgu un apmeklētāju interesi raizošu, — atzina arī Kraukļu bibliotēkas vadītāja Larisa Maligina.

Cesvaines novada domes priekšsēdētājs Vilnis Špats informēja, ka pamazām tiek apdzīvota arī bijusī Cesvaines internātpamatskola, kas beidza pastāvēt 2017. gada 31. maijā. Uz tās pamatēku ir iecerēts pārcelt pansionātu, tādējādi palielinot klientu skaitu no 21 uz 40—45, bet jau tagad tās 1. stāvā atrodas sociālais dienests. Ir plānots īstenot arī citas ieceres, projekts ir jau izstrādāts. Savukārt vienā no pārējām ēkām ir izvietota labiekārtošanas nodaļa. Saglabāts arī internāts, kur joprojām var uzturēties Cesvaines vidusskolas skolēni, tāpat par naktsmītni to izmanto arī iespēja arī ciemiņiem.

Vienīgi tukša stāv Kārdzabas skolas ēka ar augstiem griestiem un saimniecības ēkām, kas tika slēgta tālajā 1974. gadā. — Ja kāds izrādīs interesi un vēlēšies to pirk, pašvaldība šo īpašumu, visticamāk, nodos atsavināšanai, — piebilda Vilnis Špats.

KOMENTĀRS | Varēs vairāk līdzekļu tērēt pakalpojumiem

Šis gads iezīmēsies ar pašvaldību vēlēšanām jaunizveidotajos novados 5. jūnijā. Kādas izmaiņas skars iedzīvotājus, vai uzlabosies pakalpojumu pieejamība reģionos pēc administratīvi teritoriālās reformas, komentāru lūdzām Individidatīvās aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijās sabiedrisko attiecību nodaļā:

* Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā noteiktais administratīvi teritoriālais iedalījums paredz 42 pašvaldības ievēdi, kur novadu grupā (bez valstsplīšētu pašvaldībām) vidējais iedzīvotāju skaits būs 27,7 tūkstos iedzīvotāju, savukārt atšķirība starp iedzīvotāju skaita ziņā lielāko (Ogres novads) un mazāko pašvaldību (Valkas novads) būs 7,5 reizes, nevis vairāk nekā 30 reizes, kā tas ir 119 pašvaldību iedalījumā. Saskaņā ar Latvijas Bankas aplēsēm, šāds līdzsvarotāks pašvaldību iedalījums valstī caurmērā ļautu ietaupīt ievērojamus budžeta līdzekļus. Ja vidējais iedzīvotāju skaits novados būtu 20 tūkst., potenciālais pašvaldību budžeta līdzekļu ietaupījums izglītības, sociālās aizsardzības un vispārējo valdības dienestu uzturēšanas jomā var būt līdz 130 milj. eiro gadā.

* Līdz ar to reforma dod iespēju pašvaldībām mazāku

daļu no budžeta tērēt uzturēšanas izdevumiem, bet lielāku daļu — pakalpojumiem. Piemēram, izglītībai, sociālajiem pakalpojumiem, infrastruktūrai, transportam, arī kultūrai un sportam. Pašvaldības savu iedzīvotāju paradumus un nepieciešamības pārziņa vislabāk — tām ir iespēja izplānot labākos risinājumus saviem iedzīvotājiem jaunajā teritorijā. Pašvaldībām būs arī vairāk resursu kvalificētu speciālistu algošanai.

* Līdzšinējā prakse Latvijas pašvaldībās rāda, ka lauku pagastos tiek saglabātas bibliotēkas, kultūras nami, pagastu pārvaldes, lai iedzīvotāji var saņemt pakalpojumus tuvāk savai dzīvesvietai. Administratīvais centrs nebūs vienīgā vieta, kur iedzīvotājs varēs saņemt pakalpojumus. Pašvaldībām arī turpmāk būs jānodrošina pakalpojumi iedzīvotājiem pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai, sniedzot tos pagasta pārvaldē, vietējā bibliotēkā vai caur klientu apkalpošanas centriem.

* Tāpat valstī tiek attīstīts Valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru tīkls, kur iedzīvotāji var saņemt valsts un pašvaldības pakalpojumus vienvieti un tuvāk savai dzīvesvietai. Ļoti daudz pakalpojumu var veikt elektroniski, un, ja nepieciešama palīdzība, var doties uz tuvāko bib-

MAF
Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

Par projektu „Aktuāli par aktuālo novados” saturu atbild SIA „Laikraksts STARS”

Atvērumu sagatavoja ZĒŅA KOZLOVA
Atvērumā izmantoti AGRA VECKALNIŅA foto